

Araştırma Makalesi ♦ Research Article

Çocukluk Çağı Travması ile Suç Eğilimi Arasında Yalnızlığın Aracı Etkisi*

The Mediator Effect of Loneliness Between Childhood Trauma and Criminal Tendency

Seda POMAKOĞLU¹¹Bilim Uzmanı, sd.bayramoglu@gmail.com, ORCID: 0009-0006-9643-1746

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler:

Çocukluk Çağı Travması
Yalnızlık
Suç
Suça Yönelik Eğilim

ARTICLE INFO

Keywords:

Childhood Trauma
Loneliness
Crime
Tendency Towards Crime

ÖZ

Araştırmanın amacı çocukluk çağı travmaları ile suç eğilimleri arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide yalnızlığın aracılık etkisini belirlemektir. Araştırmada 410 yetişkine ulaşılmış çocukluk çağı travmaları, yalnızlık ve suça yönelik tutumlara ilişkin bulgular verilmiştir. Araştırma betimsel ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, t-testi, anova, pearson korelasyon ve lineer regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocukluk çağı travmasının suça yönelik tutumlar üzerine pozitif etkisinin bulunduğu belirlenmiştir. Yalnızlığın çocukluk çağı travması ile suça yönelik tutumlar arasında aracı değişken olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the relationship between childhood traumas and criminal tendencies and the mediating effect of loneliness in this relationship. In the study, 410 adults were reached and the findings related to childhood traumas, loneliness and attitudes towards crime were given. The research was determined as a descriptive relational survey model. The data obtained in the research were analyzed with the statistical package program. In the evaluation of the data, number, percentage, mean, standard deviation, t-test, anova, pearson correlation and linear regression analyzes were used as descriptive statistical methods. As a result of the research, it was determined that childhood trauma had a positive effect on attitudes towards crime. Loneliness was found to be a mediating variable between childhood trauma and attitudes towards crime.

* Bu çalışma Seda BAYRAMOĞLU'nun "Çocukluk Çağı Travması ile Suç Eğilimi Arasında Yalnızlığın Aracı Etkisi" isimli tezden türetilmiştir.

1 Giriş

Çocukluk, yetişkinliğe giden yolda yaşam zincirinin en önemli halkalarından biridir. Çocukluk, kültürel, tarihi, sosyolojik ve psikolojik boyutlarıyla kapsamlı değerlendirme gerektiren bir süreçtir. Bireylerin çocukluk döneminde karşılaştıkları travmatik yaşantıların ve travmatik öykülerin yetişkinlikte travmatik bir şekilde etkisini görmek mümkündür. Çocuk ergenlik dönemine girerken bu etkiler sadece onu değil çevresini ve toplumu da etkiler. Çocuğun yaşadığı istismar ve ihmal sadece onun hayatını tehdit etmekle kalmaz, bu olumsuz deneyimler çocuğun tüm hayatını olumlu yönde şekillendirir. Çocuk istismarı, çocuğun hayatı boyunca sürebilecek duygusal, davranışsal, bilişsel, sosyal ve fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir ve istismar öyküsü, ergenlerde saldırgan ve suçlu davranışların önünü açabilir (Zurbriggen, Gobin ve Freyd, 2010).

Çocukluk çağı travması, bir çocuğun yaşadığı fiziksel, duygusal ya da cinsel saldırı, aile içi şiddet, kayıp, yitirilen bir sevdiğinin ölümü gibi olaylar sonucu oluşan psikolojik zararları ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Bu tür travmalar, bir çocuğun büyüme ve gelişimini etkileyebilir ve yetişkinliğe geçişteki davranışsal ve duygusal sorunlarına yol açabilir. Judith Herman (2015), çocukluk çağı travmalarının cinsiyet rollerine bağlı olarak kadın ve erkeklerde farklı şekillendiğini belirtmektedir. Kadınların başkalarının kurbanı olma veya yıllarca aynı kurban rolünü oynayarak kendilerine zarar vermeye devam etme olasılıkları daha yüksekken, erkeklerin saldırganlıklarını başkalarına çevirme olasılığı daha yüksektir. Bazı mağdur erkekler, çocukluk deneyimlerini yetişkinliğe taşıyor ve yaşadıkları mağduriyetin faileri olarak kontrolü yeniden kurmaya çalışmaktadır.

Gershoff (2002) tarafından yapılan çalışmaların meta-analizi, evde uygulanan fiziksel şiddetin çocuklarda ve yetişkinlikte bilişsel sorunlara yol açtığını ve kişinin kendi çocuklarını ve eşini istismar etme, suçla ilgili davranışlar ve saldırganlık riskini artırdığını göstermiştir. Başka bir çalışmada çocukluk veya ergenlik döneminde istismara uğrayan ergenlerin katılımını azaltan faktörler şöyle sıralanmıştır: Anne babaya güçlü bağlanma, özgüven, baba eğitim düzeyi, inanç ve din, ergenleri suç işlemekten uzak tutan faktörlerdir. Öte yandan, intihara meyilli, hüsrana uğramış, hayal kırıklığına uğramış ve yabancılaşmış ergenlerin suça karışma olasılıkları daha yüksektir (Benda ve Corwyn, 2002). Currice ve Tekin (2006), ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada, istismara maruz kalmanın suç üzerinde genel bir etkiye sahip olduğunu ve çoklu suç işleme olasılığını iki katına çıkardığını belirtmişlerdir.

Çocuklukta ihmal ve istismarın yetişkinlikte suçla bağlantılı olabileceği düşünülmüş ve suç temelinde bir ayırım olduğu ileri sürülmüştür. Fiziksel istismar ve ihmale maruz kalan kişilerin cinsel olmayan, şiddet içermeyen suçları işleme olasılıklarının daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir (Cuadra ve diğerleri, 2014). Amerika Birleşik Devletleri'nde hapsedilen tecavüzcülerle ilgili bir çalışmada, örneklem grubunun %34'ü çocukken fiziksel istismara uğradığını ve yalnızca küçük bir azınlığın çocukken cinsel istismara uğradığını belirtmiştir (Scully, 2013). Çocuklukta travmatik deneyimler, daha sonraki şiddet davranışları ve mağduriyetin önemli belirleyicileridir (Gómez, 2011). Günümüzde suç oranı her geçen gün artmaktadır. Güleç ve ark. (2012) cezaevlerinde ve çocuklukta travmatik deneyimler yaşamış bireylerde bu gerçeğin binlerce örnekte açıkça görüldüğüne dikkat çekmektedir.

Çocukluk istismarı onları yaşamları boyunca veya hayatlarının bir noktasında olumsuz etkileyebilir. Gezegenin her yerinde görülebilen ihmal ve istismar, olumsuz etkilerini yıllar sonra bile gösterebilmekte ve bu tür travmatik deneyimlerin şiddet gibi suç unsuru içeren davranışlara yol açabileceğine inanılmaktadır (Yüksel ve Çifci, 2017). Araştırmalar, çocukken istismara uğramış çocukların yetişkin olarak belirli risk faktörlerini ve davranışlarını deneyimleme olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu riskli davranışlar arasında sürekli şiddet, riskli sekse yönelme, rahatsız edici davranışlarda bulunma ve alkol, sigara ve uyuşturucu gibi maddelere yönelme sayılabilir (WHO, 2006).

Suç eğilimi, bir bireyin suça yönelme ihtimalini ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Suç eğilimi, bir bireyin suça yönelme ihtimalini öngörmede kullanılan bir ölçüdür ve genellikle klinik veya sosyal araştırmalarda kullanılır. Suç eğilimi, bir bireyin suça yönelme ihtimalini öngörmede, birçok faktörün bir araya gelmesi ile oluşur. Bu faktörler arasında, sosyodemografik, psikolojik ve sosyal faktörler yer alabilir.

Çocukluk çağı travmalarının sonuçlarından birisi de bireyin yalnızlık yaşamasıdır. Travmanın etkisiyle birlikte çevresinden uzaklaşmaya başlayan bireyin yalnızlık içinde olması, bu çalışmadaki odak noktalarından birisidir. Yalnızlık olgusu evrensel bir problem olup, son yıllarda bu olgu üzerine yapılan araştırmaların yoğunlaştığı görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde mevcut araştırmaların, yalnızlıkla ilişkili olabileceği düşünülen değişkenlerin belirlenmesine yönelik olduğu gözlenmiştir. Buna ek olarak, çocukluk çağı travması ve yalnızlık eğilimi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaların sınırlı sayıda olduğu dikkat çekmektedir.

Fiziksel, bilişsel ve psikososyal yönlerden şiddetli bir şekilde meydana gelen gelişmeler, bireyi yalnız hissetmeye karşı savunmasız hale getirir. Önceki araştırmalar, yalnız bireylerin kendilerini değersiz hissedeceklerini ve bu nedenle agresif davranma eğiliminde olduklarını göstermiştir. Suçluluğa katkıda bulunduğu şüphelenilen kişisel faktörlerden biri de yalnızlıktır. Carrizales (2007) tarafından yürütülen araştırma, daha yüksek saldırganlık bildirenlerin aynı zamanda daha yüksek yalnızlık bildirdiklerini bulmuştur. Saldırgan bireyler de genellikle akranları tarafından reddedilir ve onları yalnızlığa karşı savunmasız bırakır.

Birçok araştırmanın konusu, travmatik geçmişleri olan insanların yetişkin olarak suça eğilimli olabileceği olmuştur. Güleç ve diğerleri (2012), bu gerçeğin cezaevlerinde binlerce örnekte ve çocukluk döneminde travmatik deneyimler yaşamış bireylerde açıkça görüldüğüne dikkat çekmektedir. Çocukluk çağında yaşanan bir dizi olumsuz faktörün bir araya gelmesi ve yaşanan mağduriyetlerin suç etken etken rol oynadığı görülebilmektedir. Travma geçirmiş bireylerin, duygusal ve davranışsal sorunlarının yanı sıra, sosyal ve ekonomik zorluklarla da karşı karşıya kalmalarına neden olabilir. Bu, suça yönelme riskini artırabilir. Ayrıca travma geçirmiş bireylerde, öfke yönetimi, sosyal ilişkiler ve impuls kontrolü gibi bazı davranışların bozulması görülebilir. Bu bozukluklar yalnızlığa ve suça yönelme riskini arttırabilir.

Zamana, topluma ve toplumsal durumlara göre değişen suç kavramı, insanlığın varoluşundan beri var olmuştur (İçli, 2016; Solak ve Solak; 2015). Şimdiye kadar insanı suç işlemeye iten şeyler birçok değişkenle incelenmiş ve halen güncelliğini koruyan bir konudur. Widom (1989), çocukluk döneminde travmatik davranışlara maruz kalmanın, sonraki yıllarda etkilerini koruyabileceğini belirtmiştir. Çocukluk çağı travmasının iyi tanımlanmış bir fenomeni ihmal ve istismardır. Bu travmatik yaşantılar, insanların yaşamlarını, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını ve gelişimlerini ciddi şekilde bozan, yaygın bir sorundur (Yüksel ve Çifci, 2017). Literatür araştırmasına baktığımızda, pek çok alan araştırması şiddet, şiddet döngüleri, mağdurlar ve onların kaygıları üzerinedir. Ancak failerin çocukluk travmatik yaşantıları üzerine çok az araştırma yapılmıştır (Akyüz ve ark. 2007). Bu nedenle çalışmanın konusu olan çocukluk çağı travması ile suç eğilimi ilişkisinin belirlenmesi konusunun literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık ile suç eğilimi arasındaki etkileşiminin araştırılması, çalışmayı önemli hale getiren başka bir etkidir.

2 MATERYAL VE METOD

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da ikiden fazla değişken arasındaki değişimin ne olduğunu belirlemeye çalışır. Bu modelde bulunan ilişkiler değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için bazı ipuçları verir (Karasar, 2011). Yetişkinlerin çocukluk çağı travması ile suç eğilimi arasındaki ilişki ve yalnızlığın bu ilişkide aracılık etkisi belirlenmiştir.

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul'da yaşayan yetişkinler oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak kartopu örneklem kullanılacaktır. Kartopu örnekleme tamamen referanslara dayalıdır ve araştırmacılar bu şekilde örnekler oluşturabilirler. Bu nedenle, bu yöntem zincirleme yönlendirilmiş örnekleme olarak da bilinir (Palinkas, Horwitz, Green, Wisdom, Duan ve Hoagwood 2015, s. 533-544). Araştırma 410 yetişkinden oluşturmaktadır. Yetişkinlerin tanımlayıcı özelliklerine yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Katılanların Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	187	45,6
Kadın	223	54,4
Yaş		
30 Ve Altı	107	26,1
31-40	183	44,6
41-50	78	19,0
50 Üzeri	42	10,2
Eğitim Durumu		
Lise Ve Altı	117	28,5
Önlisans	103	25,1
Üniversite	134	32,7
Lisansüstü	56	13,7
Medeni Durum		
Evli	249	60,7
Bekar	161	39,3
Çocuk Sahipliği		
Evet	161	39,3
Hayır	249	60,7
Çalışma Durumu		
Evet	327	79,8
Hayır	83	20,2
Ailede Suça Karışmış Biri Varlığı		
Var	6	1,5
Yok	404	98,5

Katılanlar cinsiyete göre 187'si (%45,6) erkek, 223'ü (%54,4) kadın olarak dağılmaktadır. Katılanlar yaşa göre 107'si (%26,1) 30 ve altı, 183'ü (%44,6) 31-40, 78'i (%19,0) 41-50, 42'si (%10,2) 50 üzeri olarak dağılmaktadır. Katılanlar eğitim durumuna göre 117'si (%28,5) lise ve altı, 103'ü (%25,1) önlisans, 134'ü (%32,7) üniversite, 56'sı (%13,7) lisansüstü olarak dağılmaktadır. Katılanlar medeni duruma göre 249'u (%60,7) evli, 161'i (%39,3) bekar olarak dağılmaktadır. Katılanlar çocuk sahipliğine göre 161'i (%39,3) evet, 249'u (%60,7) hayır olarak dağılmaktadır. Katılanlar çalışma durumuna göre 327'si (%79,8) evet, 83'ü (%20,2) hayır olarak dağılmaktadır. Katılanlar ailede suça karışmış biri varlığına göre 6'sı (%1,5) var, 404'ü (%98,5) yok olarak dağılmaktadır.

2.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kişisel bilgi formu, çocukluk çağı travması, yalnızlık ve suça yönelik tutumlar ve ilişkiler ölçeğinden yararlanılmıştır.

Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği, Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından bireylerin çocukluk çağı cinsel, fiziksel, duyuşsal istismarı ve duyuşsal ve fiziksel ihmal düzeylerini belirlemek için geliştirilmiştir. Ölçek, Şar, Öztürk ve İkikardeş (2012) Türkçeye uyarlanmıştır. 28 sorudan ve 5 boyuttan oluşan ölçek 5'li Likert tipi ölçektir. Ölçekte 2, 5, 7, 13, 19, 26, 28 maddeler ters kodlanmıştır. Ölçek 5 boyuttan oluşmaktadır (Şar, Öztürk ve İkikardeş, 2012). Ölçek alt boyutları Cinsel istismar: 20, 21, 23, 24, 27; Fiziksel istismar 9, 11, 12, 15, 17; Duygusal ihmal: 5, 7, 13, 19, 28; Duygusal istismar: 3, 8, 14, 18, 25; Fiziksel ihmal: 1, 4, 6, 2, 26 olarak dağılmaktadır. Ölçekte Beş alt puanın toplamı CTQ toplam puanını verir. Alt puanlar 5-25, toplam puan 25-125 arasındadır. Olumlu ifade olmasına rağmen minimizasyonla ilgili (madde 10, 16, ve 22) maddelerin puanlarını ters çevirmeye gerek yoktur. Çünkü bu üç madde sadece travmanın inkarını ölçmekte ve toplam puanı

etkilememektedir. Minimizasyon puanını hesaplamak için bu üç maddenin her birinden alınan sadece 5 puan (en yüksek) cevapları hesaba katılır ve bunları hepsi 1 puan olarak sayılır. Bunların toplanması ile 0-3 puan arasında bir minimizasyon puanı elde edilir.

UCLA Yalnızlık ölçeği, Russel, Peplau ve Ferguson tarafından 1978 yılında, bireylerin yalnızlık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş ve UCLA Yalnızlık Ölçeği ülkemizde ilk kez Yaparel (1984) tarafından kullanılmıştır (Demir, 1989). Yaparel'den (1984) ayrı olarak Demir (1989) orijinal UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin çeviri çalışmasını yapmıştır. Demir (1989) tarafından gerçekleştirilen UCLA Yalnızlık Ölçeği, 10'u düz, 10'u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşan dördümlük likert tipi bir ölçektir. Kuramsal olarak her madde için puanlar 1 ile 4 arasında değiştiği için, ölçekten alınacak toplam puan en düşük 20, en yüksek 80'dir. Puanların yüksek olması yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Suçta Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği orijinali Mills, Kroner ve Forth (2002) tarafından bireylerin anti sosyal eğilim ve ilişkilerini ölçmek için geliştirilmiş bir ölçektir. Türkçe 'ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması ise Nergiz ve Işıklı (2021) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu 2 bölüm ve toplam 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci bölüm suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ve katsayısı; ikinci bölüm şiddete yönelik tutumlar, haklılık düşünceleri, anti sosyal niyet ve suç davranışında bulunan kişilerle ilişkilere yönelik tutumlar alt boyutlarından ve toplamda 64 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada ölçeğin suçta yönelik olumlu tutumunu ölçen ikinci bölümü kullanılacaktır. İkinci bölümde katılımcılarda her maddeyi Katılıyorum-Katılmıyorum şeklinde işaretlemeleri istenmektedir. Her alt boyuta ait maddeler toplanarak alt boyut toplam puanları hesaplanabilmektedir. Ölçek içerisinde ters kodlanan maddeler (3, 8, 16, 24, 31, 32 ve 43) bulunmaktadır. "Şiddete yönelik tutumlar alt boyutu" şiddeti onaylayıcı tutum düzeyini, "haklılık düşünceleri alt boyutu" ne isterse sahip olmaya yönelik benmerkezci beklenti düzeyini, "anti sosyal niyet alt boyutu" bireyin anti sosyal eylemlerde bulunmaya olan yatkınlığını, "ilişkilere yönelik tutumlar alt boyutu" ise bireyin suç işlemiş anti sosyal kişilerle ilişki kurmayı ne kadar uygun bulduğunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Şiddete yönelik tutumlar 10 maddeden, ilişkilere yönelik tutumlar 11 maddeden, antisosyal niyet 13 maddeden, haklılık düşünceleri ise 10 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca 4 alt boyutun puanları toplanarak bir toplam puan elde edilebilmektedir ve bu puanın yüksek olması bireyin suçta yönelik olumlu tutuma sahip olabileceğini göstermektedir.

2.4 Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan yetişkinlerin tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir. Değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon analizi, lineer regresyon ve aracılık etkisine ilişkin hiyerarşik regresyon analizleri Hayes'in (2013) SPSS için geliştirdiği PROCESS Model 4 kullanılarak yapılmıştır. Proses modelde toplam etki, dolaylı ve doğrudan etki puanlarına ulaşılarak aracı değişkenin, bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki ilişkiye olan etkisi incelenmiştir. Elde edilen analiz sonucu, %95 güven aralığında ve 5000 bootstrap örnekleme kullanılarak oluşturulmuştur.

3 Bulgular Ve Yorumlar

Yetişkinlerin çocukluk çağı travmasına yönelik; aritmetik ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum düzeyleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Çocukluk Çağı Travması Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.
Çocukluk Çağı Travması Toplam	410	37,368	11,689	25,000	82,000
Fiziksel İhmal	410	7,071	2,497	5,000	13,000
Duygusal İhmal	410	10,956	5,118	5,000	25,000
Fiziksel İstismar	410	5,629	1,738	5,000	15,000
Duygusal İstismar	410	7,722	3,296	5,000	19,000
Cinsel İstismar	410	5,990	2,841	5,000	24,000

Yetişkinlerin “çocukluk çağı travması toplam” ortalaması $37,368 \pm 11,689$ (Min=25; Maks=82), “fiziksel ihmal” ortalaması $7,071 \pm 2,497$ (Min=5; Maks=13), “duygusal ihmal” ortalaması $10,956 \pm 5,118$ (Min=5; Maks=25), “fiziksel istismar” ortalaması $5,629 \pm 1,738$ (Min=5; Maks=15), “duygusal istismar” ortalaması $7,722 \pm 3,296$ (Min=5; Maks=19), “cinsel istismar” ortalaması $5,990 \pm 2,841$ (Min=5; Maks=24) olarak saptanmıştır. Yetişkinlerin yalnızlığa yönelik; aritmetik ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum düzeyleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3. Yalnızlık Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.
Yalnızlık Toplam	410	36,944	9,080	23,000	64,000

Yetişkinlerin “yalnızlık toplam” ortalaması $36,944 \pm 9,080$ (Min=23; Maks=64) olarak saptanmıştır. Yetişkinlerin suça yönelik tutumlar yönelik; aritmetik ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum düzeyleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4. Suça Yönelik Tutumlar Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.
Suç Yönelik Tutumlar Toplam	410	12,737	4,626	4,000	28,000
Şiddete Yönelik Tutumlar	410	3,015	1,585	0,000	6,000
İlişkilere Yönelik Tutumlar	410	2,710	1,663	0,000	8,000
Antisosyal Niyet	410	3,527	1,524	1,000	10,000
Haklılık Düşüncesi	410	3,485	1,406	0,000	8,000

Yetişkinlerin “suça yönelik tutumlar toplam” ortalaması $12,737 \pm 4,626$ (Min=4; Maks=28), “şiddete yönelik tutumlar” ortalaması orta $3,015 \pm 1,585$ (Min=0; Maks=6), “ilişkilere yönelik tutumlar” ortalaması orta $2,710 \pm 1,663$ (Min=0; Maks=8), “antisosyal niyet” ortalaması yüksek $3,527 \pm 1,524$ (Min=1; Maks=10), “haklılık düşüncesi” ortalaması yüksek $3,485 \pm 1,406$ (Min=0; Maks=8) olarak saptanmıştır.

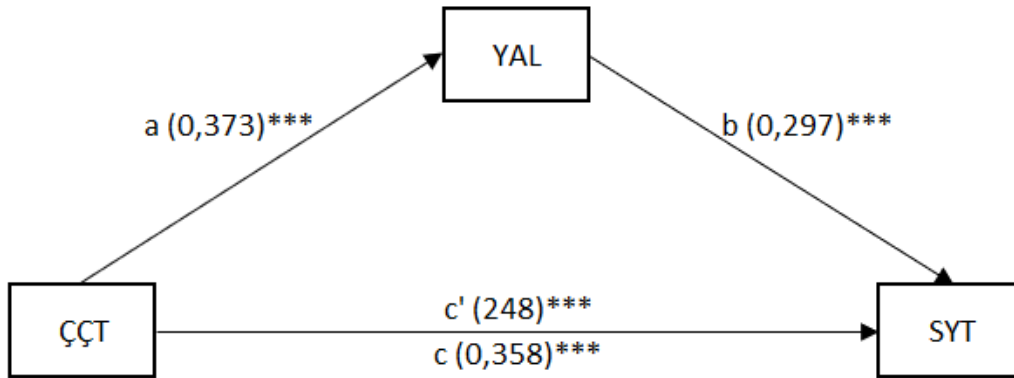
Yetişkinlerin çocukluk çağı travması, yalnızlık ve suça yönelik tutum düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiş ve pozitif yönde korelasyon bulunmuştur ($p < 0,05$). Çocukluk çağı travması ve suça yönelik tutum arasında yalnızlığın aracılık rolüne ilişkin bulgular aşağıda verilmektedir.

Tablo 5. Çocukluk Çağı Travması ve Suça Yönelik Tutum Arasında Yalnızlığın Aracılık Rolü

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	SE	t	p	%95 CI Alt	%95 CI Üst
YAL	ÇÇT (a)	0,373	0,036	8,108	0,000	0,219	0,360
		<i>R=0,373; R-sq=0,139; F=65,734; p=0,000</i>					
SYT	ÇÇT (c)	0,358	0,018	7,753	0,000	0,106	0,178
		<i>R=0,358; R-sq=0,128; F=60,111; p=0,000</i>					
SYT	ÇÇT (c')	0,248	0,019	5,201	0,000	0,061	0,135
	YAL (b)	0,297	0,024	6,227	0,000	0,103	0,199
		<i>R=0,452; R-sq=0,204; F=52,227; p=0,000</i>					
	Toplam Etki	0,142	0,018	7,753	0,000	0,106	0,178
	Direk Etki	0,098	0,019	5,201	0,000	0,061	0,135
	Dolaylı Etki	0,111	0,023	-	-	0,071	0,161

YAL: Yalnızlık; **SYT:** Suça Yönelik Tutum; **ÇÇT:** Çocukluk Çağı Travması

Yapılan analiz sonucunda model anlamlı bulunmuş ve SYT üzerindeki toplam değişim %12.84 oranında ÇÇT tarafından açıklanmaktadır ($F=60,111$; $p=0,000<0,05$). ÇÇT ile YAL arasındaki ilişki (a yolu) anlamlı bulunmuştur ($F=65,734$; $p=0,000<0,05$). ÇÇT ile SYT arasındaki ilişki (c yolu) anlamlı bulunmuştur ($F=60,111$; $p=0,000<0,05$). YAL ile SYT arasındaki ilişki (b yolu) anlamlı bulunmuştur ($F=52,227$; $p=0,000<0,05$). Dolaylı etkiye ilişkin güven aralığı (%95 CI [0,071; 0,161]) "0" içermediğinden aracılık etkisi bulunmaktadır. ÇÇT ile SYT arasındaki ilişki (c yolu; $\beta=0,358$) modele YAL eklendiğinde (c' yolu; $\beta=0,248$) azalmaktadır ($p<0,05$). Bu bulguya göre ÇÇT ile SYT arasında YAL'ın kısmi ara değişken olduğu saptanmıştır.

Şekil 1. Çocukluk Çağı Travması ve Suça Yönelik Tutum Arasında Yalnızlığın Aracılık Rolü

4 Sonuç

Yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları ile suç eğilimleri arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide yalnızlığın aracılık etkisini bulgulamak amacıyla gerçekleştirilen çalışmaya; İstanbul ilinde yaşayan 187'si erkek, 223'ü kadın olmak üzere toplam 410 yetişkin gönüllü katılmışlardır.

Öncelikle değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda; çocukluk çağı travmasını belirleyen boyutlardan sadece cinsel istismar ile yalnızlık arasında ilişki

bulunmamıştır. Onun dışında fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel ve duygusal istismar ile yalnızlık arasında pozitif yönü ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Diğer bir ifade ile cinsel istismar dışında çocukluk çağı travması arttıkça veya azaldıkça yalnızlıkta aynı doğrultuda artmakta ya da azalmaktadır. Benzer şekilde suça yönelik tutumların tüm boyutlarıyla yalnızlık arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Suça yönelik tutumlar arttıkça veya azaldıkça aynı doğrultuda yalnızlıkta artmakta veya azalmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları ile suça yönelik tutumlar arasındaki ilişkilere bakıldığında ise fiziksel ihmal dışındaki tüm çocukluk çağı travmaları ile suça yönelik tutumlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür. Buna göre fiziksel ihmal dışında çocukluk çağı travmaları arttıkça ya da azaldıkça suça yönelik tutumlarda artmakta ya da azalmaktadır.

Araştırmada çocukluk çağı travmaları ve suça yönelik tutumlar arasındaki ilişkide yalnızlığın aracı rolü regresyon analizi ile incelenmiştir. Çocukluk çağı travmaları ile suça yönelik tutum arasında yalnızlığın kısmi aracılık rolü üstlendiği saptanmıştır.

Kaynakça

- Akyüz, G., Kuğu, N., Şar, V. ve Doğan, O. (2007). Trauma And Dissociation Among Prisoners. *Nord J Psychiatry*, 61, 167-172.
- Benda B. B., Corwyn R. F. , (2002). The Effect of Abuse in Childhood and in Adolescence on Violence among Adolescents. *Youth Society*. 33: 339-65
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E. ve Ruggiero, J. (1994). Initial Reliability And Validity Of A New Retrospective Measure Of Child Abuse And Neglect. *The American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132-1136.
- Carrizales, I.D. (2007). Loneliness, violence, and suicidality in incarcerated youth. unpublished doctoral dissertation. Oklahoma: Oklahoma State University.
- Cuadra, L.E., Jaffe, A.E., Thomas, R. ve Dilillo, D. (2014). Child maltreatment and adult criminal behavior: does criminal think explain the association?. *Faculty Publications, Department of Psychology*. 38(8), 1398-1408.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji dergisi*, 7(23), 14-18.
- Gershoff, E. T. (2002). Corporal Punishment by Parents and Associated Child Behaviors and Experiences: A Meta-Analytic and Theoretical Review. *Psychological Bulletin*, 128(4), 539-579.
- Gómez, A. M. (2011). Testing the cycle of violence hypothesis: Child Abuse And Adolescent Dating Violence As Predictors Of Intimate Partner Violence In Young Adulthood. *Youth & Society*, 43(1), 171-192.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D. ve Altıntaş, M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process: A regression-based approach*, 2nd ed.; The Guilford Press: New York, USA.
- Herman, J. (2015). *Travma ve İyileşme: Şiddetin Sonuçları Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre*. (Çev: T. Tosun), 3. Basım, Literatür Kitapevi. (Orijinal basım çalışma tarihi 1997).
- İçli, T.G (2016). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin.
- Karasar, N.(2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayınları, s.77.
- Mills JF, Kroner DG, Forth AE (2002) Measures of Criminal Attitudes and Associates (MCAA) development, factor structure, reliability, and validity. *Assessment* 9:240-53.
- Nergiz, H. ve Işıklı, S. (2021). Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Türkçe Formu'nun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 32(2), 118-128. <https://doi.org/10.5080/u23316>

Palinkas, L., Horwitz, S., Green, C., Wisdom, J., Duan, N. & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533-544

Russell, D., Peplau, L. A., & Ferguson, M. L. (1978). Developing a measure of loneliness. *Journal of Personality Assessment*, 42, 290-294.

Scully, D (2013). *Understanding sexual violence*. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Solak, A. ve Solak, Ö (2015). *Günelik hayat sosyolojisi açısından suç ve suç korkusu*. Ankara: Hegem Yayınları.

Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri*, 32(4), 1054–1063.

WHO. (2006). *Çocuklara Kötü Muamelenin Önlenmesi: Bu Konuda Harekete Geçilmesine ve Kanıt Toplanmasına Yönelik Bir Kılavuz*. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43499/21/9241594365_tur.pdf adresinden erişildi.

Widom, C. S. (1989). Does Violence Beget Violence? A Critical Examination Of The Literature. *Psychological Bulletin*, 106 (1), 3-28.

Yaparel, R., 1984, "Sosyal İlişkilerdeki Başarı ve Başarısızlık Nedenlerinin Algılanması İle Yalnızlık Arasındaki Bağlantı", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yüksel, M. ve Çifci, E.G. (2017). Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. 30, 57-86.

Zurbriggen, E. L., Gobin, R., & Freyd, J. J. (2010). Childhood Emotional Abuse Predicts Late Adolescent Sexual Aggression Perpetration and Victimization. *Journal of Aggression, Maltreatment, and Trauma*, 19, 204-223.